

První výstřely 2. světové války padly u Varnsdorfu

Autor: archiv Petr Blahuše/Popisek: Dozorce finanční stráže Bohouš Příkrýl vypálil 17. září 1938 u Varnsdorfu na české straně de iure první výstřely 2. světové války proti sudetoněmeckým ordnerům

17 / 09 / 2018, 10:00

Na dnešní den připadá výročí historicky prvního boje 2. světové války. Na rozdíl od všeobecně přijímaného faktu německé invaze do Polska 1. září 1939 k němu došlo už o rok dříve na naší hranici s Německem u Varnsdorfu. Právě tato přestřelka ze 17. září 1938 byla důvodem, že československá exilová vláda vyhlásila se zpětnou platností, že se ČSR od této chvíle nachází ve válečném stavu s Německem.

Nejednalo se jen o nějaké trucovité gesto, jak by mohlo na první pohled vypadat. Tímto aktem prezident Beneš a jeho vláda pravděpodobně zachránili před popravou řadu zajatých příslušníků československé zahraniční armády z bojů ve Francii, letců v britské RAF a příslušníků 1. Čs. armády bojující ve Slovenském národním povstání i po něm v Karpatech.

Podle prohlášení čs. exilové vlády v Londýně z 16. prosince 1941 trvá válečný stav mezi ČSR a Německem od okamžiku, kdy se „německá vláda dopustila násilných činů proti bezpečnosti, samostatnosti a územní celistvosti republiky.“ Později čs. exilové ministerstvo zahraničních věcí konkretizovalo tento okamžik právě na 17. září 1938, ačkoliv v té době už pátý den bojovali v našem pohraničí čs. armáda a jednotky Stráže obrany státu se sudetoněmeckými teroristy. Tento na první pohled nepatrný rozdíl je ovšem podle mezinárodního práva zcela zásadní: ten den totiž Německo porušilo veškeré mezinárodní úmluvy tím, že na svém území umožnilo organizovat z uprchlých sudetských Němců tzv. Freikorps, ten navíc vyzbrojilo a podporovalo ho v jeho dalších útocích na Československo. „Zmařený henleinovský pohraniční puč bez ohledu na to, že byl také inscenován hitlerovským Německem, je právně považován za vnitrostátní záležitost Československa,“ říká historik Jindřich Marek, který se specializuje na dějiny II. československého odboje. Bylo to podle něj proto, že přepady čs. státní moci sudetoněmeckými teroristy byly

prováděny z našeho území. A to přesto, že na řadě míst se do těchto bojů přímo zapojili říšskoněmečtí vojáci, policisté a příslušníci SS a SA.

Stejným způsobem bylo provedeno ex post vyhlášení války s nejméně Hitlerovým spojencem Maďarskem, se kterým se čs. vojáci 12. divize, četníci, policisté a finančníci střetli v krvavé několikadenní válce už v březnu 1939 na Podkarpatské Rusi.

Markovi se dokonce podařilo vypátrat podrobnosti tohoto historicky vůbec prvního válečného střetu mezi Československem a Německem a dokonce i jména jejích aktérů. 17. září si během pochůzky podél hranic všiml pomocný dozorce finanční stráže Josef Braun, že na dohled celnice Varnsdorf VII přešla ilegálně na naše území z Německa skupina asi 15 mužů. Na rozkaz svého velitele, ruského legionáře Adolfa Marvana, vyrazil kolem poledne spolu s kolegou Bohoušem Příkrylem na průzkum. Během něj byli ale přepadeni palbou ze zálohy, která byla vedena sudetoněmeckými pučisty z Německa. (Právě tento první případ útoku vedeného z území cizího státu se stal právním podkladem pro vyhlášení války z důvodu napadení.). Oba finančníci naštěstí z palebného přepadu vyvázli bez zranění, protože je doslova několik setin vteřiny před ním výkřikem varoval sudetoněmecký antifašista Hans Krebs, který si skupinky záškodníků všiml z okna své blízké chalupy. Dozorce Příkryl navíc za situace, kdy mu nad hlavou svištěly německé střely, odmítl rozkazy o neopětování palby proti německým teroristům a vyprázdnil na skryté střelce směrem ke Grossschönau. Ti se po tom stáhli, ale už asi o 30 minut přiletělo k československé hranici německé vojenské letadlo, provokativně přeletělo na naše území a kroužilo nízko nad celnicí.

Na závěr je třeba ještě dodat, že už o několik dní se nejen Varnsdorf, ale celý Šluknovský výběžek staly doslova bojištěm, kde práskaly rány nejen z pušek a kulometů, ale také výstřely z tankových kanonů. Během těchto bojů jen z osazenstva celnice Varnsdorf VII, která vypálila historicky první výstřely 2. světové války, padli dva finančníci a další byli těžce nebo lehce raněni. Není tedy pravda, co říkal Adolf Hitler, a co paradoxně po něm dodnes opakuje české školství a česká média, tedy že se Československo v roce 1938 vzdalo „bez jediného výstřelu“ (ohne ein schuss).

Zdroj: Jindřich Marek: Smrt v celním pásnu